

Azərbaycan həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması, tarixi və mədəni irsinin təbliği, teatr sahəsinin inkişaf etdirilməsi məqsədilə tədbirlərin maliyyələşdirilməsi üçün **10,3 milyon manat** nəzərdə tutulub.

2025-ci ilin dövlət büdcəsində VII çağırış Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin deputatlarının təmsil olduğu siyasi partiyaların fəaliyyətinin maliyyələşdirilməsinə **6 milyon manat** ayrılacaq.

Bədən tərbiyəsi və idmanın təşkili üçün **61,6 milyon manat**, gənclər siyasəti xərcləri üzrə **18,4 milyon manat**, o cümlədən növbəti ildə ümumilikdə 73 olimpiya idman kompleksinin və digər idman obyektlərinin xərclərinin ödənilməsi üçün **11 milyon manat**, III MDB Oyunlarının 2025-ci ildə Azərbaycanda keçirilməsi ilə bağlı xərclər üçün **30 milyon manat**, 35 "Gənclər evi" sosial xidmət müəssisəsinin saxlanılması üçün **5,5 milyon manat**, xüsusi olimpiya və paralimpiya təqaüdünün müəyyən olunması ilə bağlı **0,6 milyon manat** vəsait proqnozlaşdırılıb.

Xarici ölkələrdə yaşayan azərbaycanlıların təşkilatlanması, Azərbaycan həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması sahəsində tədbirlər, Azərbaycan xalqının tarixi və mədəni irsinin təbliği ilə bağlı tədbirlər, digər xalqların diasporları ilə əlaqələr və lobbı quruculuğu ilə bağlı tədbirlərin həyata keçirilməsi məqsədilə Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinə **7,1 milyon manat** ayrılacaq.

MÜDAFİƏ VƏ MİLLİ TƏHLÜKƏSİZLİK

Müdafiə və milli təhlükəsizlik xərcləri **8 milyard 555 milyon manat** nəzərdə tutulub. ,2025-ci ilin dövlət büdcəsi xərclərinin 20,7 faizinə bərabərdir. Bu vəsait ölkənin hərbi potensialının gücləndirilməsinə, təhlükəsizliyin təmin edilməsinə, ordu quruculuğunun daha da modernləşdirilməsinə, dövlət sərhədlərinin qorunmasına və hərbi sənaye kompleksinin inkişafına yönəldiləcəkdir.

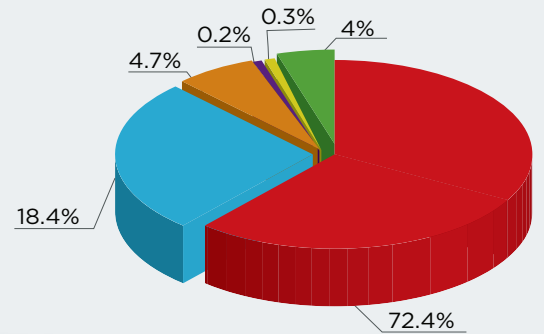
Ehtiyatda və istifadədə olan hərbi qulluqçulara müvəqqəti yaşayış sahəsinin kirayəsi ilə bağlı ödənilən pul kompensasiyası üçün 2025-ci ilin dövlət büdcəsində **15,7 milyon manat**, 20 il və daha çox xidmət etmiş işləyən və ehtiyatda olan hərbi qulluqçuların mənzillə təmin olunması ilə bağlı xərclərin maliyyə təminatı üçün **35 milyon manat** məbləğində vəsait nəzərdə tutulub.

MƏHKƏMƏ HAKİMİYYƏTİ, HÜQUQ MÜHAFİZƏ VƏ PROKURORLUQ

Məhkəmə hakimiyyəti, hüquq mühafizə və prokurorluq orqanlarının saxlanılması xərcləri üçün 2025-ci ilin dövlət büdcəsində **3 milyard 192 milyon manat** məbləğində vəsait nəzərdə tutulub. Bu, 2024-cü ilin proqnozuna nisbətən **102,2 milyon manat** və ya 3,3 faiz çoxdur.

- Məhkəmə hakimiyyəti – **151 milyon manat**;
- Hüquq mühafizə – **2 milyard 311,4 milyon manat**;
- Prokurorluq – **126,4 milyon manat**;
- Məhkəmə qərarlarının icrası – **10 milyon manat**;
- Hüquqi yardım – **6,1 milyon manat**;
- Məhkəmə hakimiyyəti, hüquq mühafizə və prokurorluq sahələrinə aid edilən digər fəaliyyətlər – **587,1 milyon manat**.

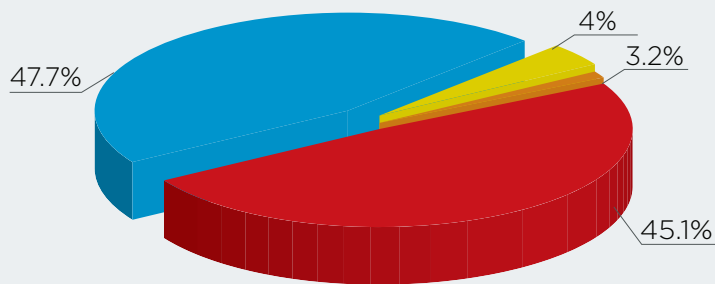

KƏND TƏSƏRRÜFATI XƏRCLƏRİ

2025-cü ilin dövlət büdcəsindən kənd təsərrüfatı bölməsi üçün **1 milyard 203,8 milyon manat** məbləğində vəsait ayrılacaq.

- Meliorasiya, irriqasiya və suvarma sistemlərinin maliyyələşdirilməsi - **542,7 milyon manat**
- Kənd təsərrüfatı tədbirləri - **574,5 milyon manat**
- Baytarlıq tədbirləri - **48,5 milyon manat**
- Kənd təsərrüfatı üzrə digər müəssisə və tədbirlər - **38,1 milyon manat.**

Bu bölmə üzrə vəsaitin **542,7 milyon manatı** Azərbaycan Respublikası ərazisində mövcud olan su ehtiyatlarından səmərəli istifadənin təmin edilməsi, su təsərrüfatının idarə olunmasının təkmilləşdirilməsi, fermerlərin suvarma suyu ilə təchizatının və torpaqların meliorativ vəziyyətinin yaxşılaşdırılması, kənd təsərrüfatının inkişafı ilə bağlı yeni torpaq sahələrinin əkin dövriyyəsinə daxil edilməsi, suvarma sahələrinin genişləndirilməsi, suvarma subartezian quyularının saxlanması və digər meliorasiya tədbirlərinin maliyyə təminatına yönəldiləcək.

Kənd təsərrüfatı tədbirləri üçün **574,5 milyon manat** (2024-cü illə müqayisədə 28,3 milyon manat və ya 5,2 faiz çox), baytarlıq tədbirləri üçün **48,5 milyon manat** məbləğində vəsait proqnozlaşdırılıb.

Azərbaycan Respublikasında ərzaq təhlükəsizliyi tədbirlərinə **527,5 milyon manat** vəsait ayrılacaq. Ərzaq təhlükəsizliyi tədbirləri üçün ayrılmış vəsait hesabına fermerlərə kənd təsərrüfatı istehsal vasitələrinin alınmasına sərf olunan xərclərin bir hissəsini kompensasiya etmək məqsədilə bitki becərilən sahənin hər hektarına görə verilən əkin, tədarükçülərə təhvil verilən bitkiçilik məhsulunun hər tonuna görə verilən məhsul, sertifikatlı 1-ci və 2-ci reproduksiya toxum və tinglərin satışına görə verilən toxum, yerli heyvanların cins tərkibinin yaxşılaşdırılması, yüksək məhsuldar genetik potensialı olan heyvanların baş sayının artırılması məqsədilə süni mayalanma yolu ilə alınan hər bir sağlam buzova görə verilən heyvan, Azərbaycan Respublikasında istehsal edilib tədarükçülərə təhvil verilən yaş baramanın hər kiloqramına görə verilən barama subsidiyalarının, habelə lizinqə verilən və lizinq yolu ilə satılan texnikalara, suvarma sistemləri dəstinə və damazlıq heyvanların alınması üçün kənd təsərrüfatı istehsalçılarına dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına verilən güzəştlərin, kənd təsərrüfatı sahəsində digər tədbirlərin maliyyələşdirilməsi nəzərdə tutulur.

Azərbaycan Respublikasının ərzaq təhlükəsizliyinin təmin edilməsi, idxal olunan buğdadan asılılığın azaldılması və yeni tənzimləmə mexanizmlərinin yaradılması hesabına ölkənin ərzaqlıq buğda ilə özünü təmin etmə səviyyəsinin yüksəldilməsi sahəsində tədbirlərin həyata keçirilməsi məqsədilə **43 milyon manat** vəsait ayrılacaq.

2025-ci ilin dövlət büdcəsi layihəsində baytarlıq tədbirlərinə **48,5 milyon manat** vəsait nəzərdə tutulub. Həmin vəsaitdən **4,4 milyon manat** xüsusi təhlükəli heyvan xəstəlikləri ilə əlaqədar zərər çəkən hüquqi və fiziki şəxslərə dəymiş maddi ziyanın ödənilməsinə, habelə **5,4 milyon manat** bitki mühafizəsi sahəsində xəstəlik və zərərvericilərə qarşı mübarizə tədbirlərinin aparılmasına və **7,8 milyon manat** aqrokimyəvi pasportların verilməsi və toxum nəzarəti üzrə tədbirlərin maliyyələşdirilməsinə yönəldiləcək.

Növbəti ilin dövlət büdcəsinin kənd təsərrüfatı xərcləri bölməsindən maliyyələşən təşkilatların büdcədən kənar xərcləri **7,3 milyon manat** təşkil edəcək.

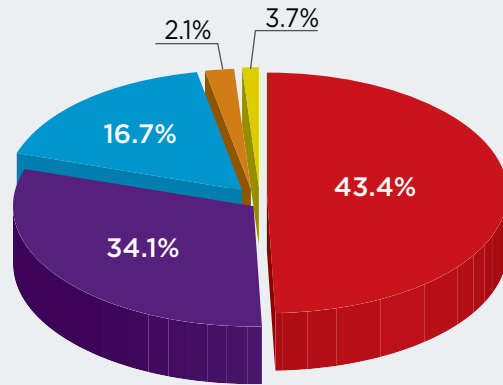

MƏNZİL VƏ KOMMUNAL TƏSƏRRÜFATI XƏRCLƏRİ

2025-ci il dövlət büdcəsində mənzil və kommunal xərcləri üçün **369,9 milyon manat** məbləğində vəsait nəzərdə tutulub. Bu, 2024-cü illə müqayisədə **2,8 milyon manat** və ya 0,8 faiz azdır.

Mənzil və kommunal xərcləri üzrə ayrılmış vəsaitdən **160,4 milyon manatı** kommunal təsərrüfatına, **61,9 milyon manatı** mənzil təsərrüfatına, **13,7 milyon manatı** su təsərrüfatına, **7,6 milyon manatı** lift təsərrüfatına, **126,3 milyon manatı** isə mənzil və kommunal təsərrüfatı ilə bağlı digər xərclərə yönəldiləcək.

- Kommunal təsərrüfatı
- Mənzil təsərrüfatı
- Su təsərrüfatı
- Lift təsərrüfatı
- Digər xərclər

Mənzil və kommunal təsərrüfatı xərclərindən şəhər, rayon və qəsəbələrdə dövlət balansında olan yaşayış binalarının, o cümlədən dam örtüklərinin, fasadların və pilləkən qəfəslərinin əsaslı təmiri üçün **61,9 milyon manat**, lift təsərrüfatının saxlanması üçün **7,6 milyon manat**, işıqlandırılma üçün **36,5 milyon manat**, yaşıllıqların salınması, saxlanması və landşaft quruluşu işləri üçün **66,4 milyon manat** vəsait nəzərdə tutulub.

İstilik təchizatı üzrə göstərilən xidmətlərə görə satış tarifiinin məhsulun maya dəyərindən aşağı olması nəticəsində yaranmış zərərin örtülməsi üçün "Azəristiliktəchizat" Açıq Səhmdar Cəmiyyətinə **46,6 milyon manat** vəsait köçürüləcək.

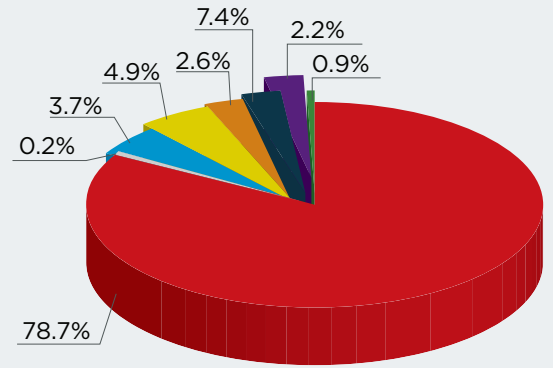

ƏTRAF MÜHİTİN MÜHAFİZƏSİ

2025-ci ilin dövlət büdcəsində ətraf mühitin və təbiətin mühafizəsi, bioloji zənginliyin qorunması, torpaq və yer quruluşu, hidrometeorologiya, meşə təsərrüfatı, balıqçılıq və ovçuluq, ərazilərin təmizlənməsi, çirkab suların yığılması və təmizlənməsi, ətraf mühitin mühafizəsi üzrə tətbiqi tədqiqatlar və digər xidmətlər üzrə xərclər üçün **414,2 milyon manat** vəsait proqnozlaşdırılıb ki, bu da 2024-cü illə müqayisədə **37,3 milyon manat** və ya 9,9 faiz çoxdur.

- Meşə təsərrüfatı tədbirləri
- Hidrometeorologiya tədbirləri
- Bioloji zənginliyin qorunması tədbirləri
- Balıqçılıq və ovçuluq tədbirləri
- Ərazilərin təmizlənməsi, çirkab suların yığılması və təmizlənməsi tədbirləri
- Torpaq və yer quruluşu tədbirləri
- Digər xərclər

Ətraf mühitin mühafizəsi xərcləri üçün ayrılan vəsaitin **326,1 milyon manatı** ərazilərin təmizlənməsi, çirkab suların yığılması və təmizlənməsi tədbirlərinə, **15,1 milyon manatı** torpaq və yer quruluşu tədbirlərinə, **20,1 milyon manatı** meşə təsərrüfatı tədbirlərinə, **10,6 milyon manatı** hidrometeorologiya tədbirlərinə, **9,3 milyon manatı** bioloji zənginliyin qorunması tədbirlərinə, **1,4 milyon manatı** balıqçılıq və ovçuluq tədbirlərinə, **1 milyon manat** ətraf mühitin və təbiətin mühafizəsi tədbirlərinə, **30,6 milyon manatı** ətraf mühitin mühafizəsi sahəsinə aid edilən digər xidmətlər üçün nəzərdə tutulmuşdur.

Ətraf mühitin mühafizəsi xərcləri üzrə nəzərdə tutulmuş vəsaitdən şəhər, rayon və qəsəbələrdə prospekt, küçə, meydan, park, xiyaban və digər bu qəbildən olan yerlərdə sanitariya təmizlik, abadlaşdırma, təmir və yenidənqurma işlərinin həyata keçirilməsi üçün **274 milyon manat** nəzərdə tutulmuşdur.

Bərk məişət tullantılarının zərərsizləşdirilməsi üçün 2025-ci ilin dövlət büdcəsində "Təmiz Şəhər" Açıq Səhmdar Cəmiyyətinə ayrılması nəzərdə tutulan subsidiyanın məbləği **29 milyon manat** olacaqdır.

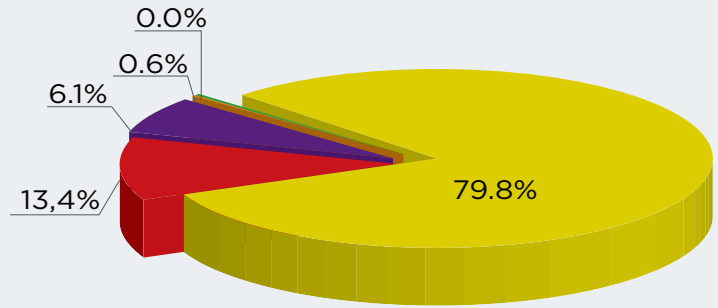

İQTİSADI FƏALİYYƏT

2025-ci il dövlət büdcəsində iqtisadi fəaliyyətlə bağlı xərclər üçün **8 milyard 377,5 milyon manat** məbləğində vəsait nəzərdə tutulub. Həmin xərclərin dövlət büdcəsi xərclərinin tərkibində xüsusi çəkisi 20,2 faiz təşkil edəcək.

Bu sahə üzrə xərclərin bölgüsü aşağıdakı kimidir:

- Nəqliyyat və rabitə - **509,3 milyon manat**;
- İqtisadi və kommərsiya fəaliyyəti - **53,6 milyon manat**;
- Tikinti və şəhərsalma - **6 milyard 687,5 milyon manat**;
- Geodeziya və faydalı qazıntılar - **8,2 milyon manat**;
- İqtisadi fəaliyyətlə bağlı digər xidmətlər - **1 milyard 119 milyon manat**.

Tikinti və şəhərsalma xərclərinin **2 milyard 685,4 milyon manatı** dövlət əsaslı vəsait qoyuluşuna, **4 milyard manatı** işğaldan azad olunmuş ərazilərin yenidən qurulması və bərpasına yönəldiləcək. "Bakı Metropoliteni" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin sərnişindaşıma xidməti tarifinin maya dəyərindən aşağı olması nəticəsində yaranmış zərərin örtülməsi üçün ayrılacaq subsidiyanın həcmi **27,7 milyon manat** olacaq.

Naxçıvan Muxtar Respublikasına edilən aviareyslərə, Böyük Vətən müharibəsi əlillərinin və iştirakçılarının, habelə onlara bərabər tutulan şəxslərin MDB ölkələrinə nəqliyyatda gedişlə bağlı tətbiq edilən güzəştlər hesabına yaranan zərərin örtülməsinə "Azərbaycan Hava Yolları" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinə **5,9 milyon manat** məbləğində vəsait ödəniləcək.

2025-ci ilin dövlət büdcəsindən İpoteka və Kredit Zəmanət Fondunun nizamnamə kapitalının artırılmasına **85 milyon manat**, sahibkarlıq subyektlərinin manatla aldıkları kreditlərə hesablanmış faizlərə görə subsidiyanın maliyyələşdirilməsinə **15 milyon manat** məbləğində vəsait nəzərdə tutulub.

İctimai nəqliyyatda islahatların aparılmasına və digər xərclərə **150 milyon manat** xərclənəcək.

Dövlət əmlakının özəlləşdirilməsinin təşkili və mülkiyyət hüquqlarının qorunması ilə bağlı xərclər üçün **27,5 milyon manat**, qeyri-neft məhsullarının ixracının təşviqi, stimullaşdırılması və bu qəbildən olan digər tədbirlərin maliyyə təminatı üçün **13,4 milyon manat**, istilik təchizatı sistemində islahatlarla bağlı tədbirlər üçün **10 milyon manat**, ölkə daxilində istehsal edilən və qiymətləri tənzimlənən yanacaqın daşıyıcılar tərəfindən Naxçıvan Muxtar Respublikasına daşınmasına çəkilən əlavə xərclərin ödənilməsi üçün **10 milyon manat** məbləğində vəsait nəzərdə tutulub.

2025-ci ilin dövlət büdcəsində yeni nəsil şəxsiyyət vəsiqələrinin hazırlanmasına **42 milyon manat**, Azərbaycanın xarici ölkələrdə fəaliyyət göstərən ticarət nümayəndəliklərinin saxlanılmasına **8 milyon manat** ayrılacaq.

Ələt azad iqtisadi zonasının səlahiyyətli qurumunun fəaliyyət xərcləri üçün **10,3 milyon manat**, Azərbaycan Respublikasının həmtəsisçisi olduğu beynəlxalq investisiya və inkişaf fondlarının nizamnamə kapitalında Azərbaycan tərəfinin payı üçün **243,1 milyon manat** vəsait proqnozlaşdırılıb.

Ölkədə turizm imkanlarının genişləndirilməsi, regionlarda turizm fəaliyyətinin stimullaşdırılması üçün Dövlət Turizm Agentliyinə dövlət büdcəsindən **53,6 milyon manat** vəsaitin ayrılması nəzərdə tutulub.

“Azərbaycan Respublikasının 2022-2026-cı illərdə sosial-iqtisadi inkişaf Strategiyası”nda 2025-ci il üçün nəzərdə tutulan tədbirlərin həyata keçirilməsi məqsədilə **15,3 milyon manat** ayrılacaq.

Növbəti ilin dövlət büdcəsinin iqtisadi fəaliyyətlə bağlı xərcləri bölməsindən maliyyələşən təşkilatların büdcədən kənar xərcləri **0,5 milyon manat** təşkil edəcəkdir.

Ağdam şəhəri, “City Hotel Agdam”, 2024-cü il

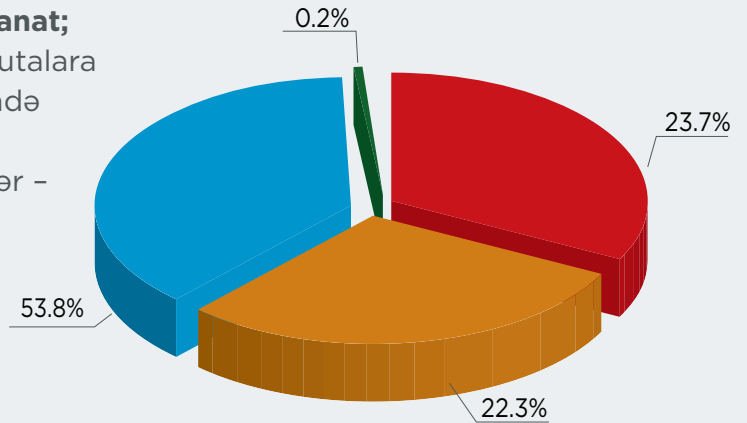

ƏSAS BÖLMƏLƏRƏ AİD EDİLMƏYƏN XƏRCLƏR

2025-ci il dövlət büdcəsinin əsas bölmələrə aid edilməyən xərcləri üzrə **1 milyard 887,8 milyon manat** vəsait nəzərdə tutulub. Bu, 2024-cü illə müqayisədə **137,5 milyon manat** və ya 7,9 faiz çoxdur.

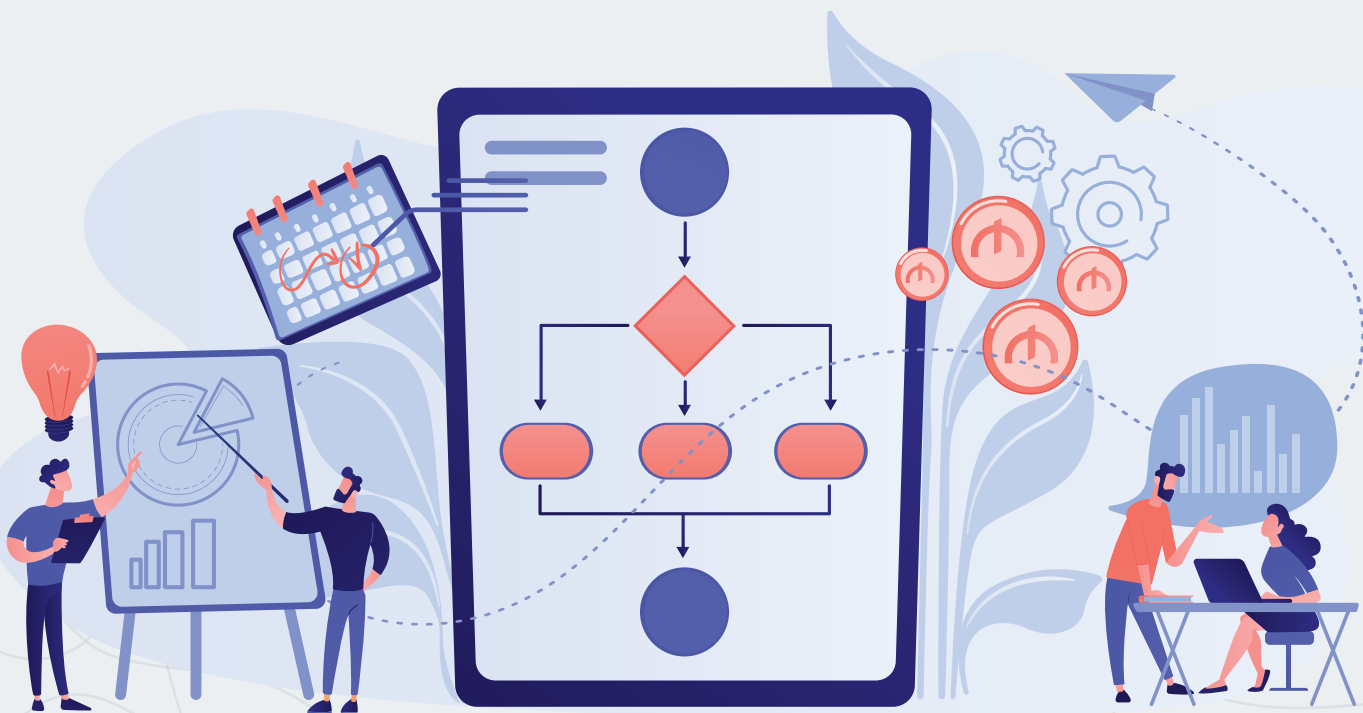
Bu sahə üzrə xərclərin bölgüsü aşağıdakı kimidir;

- Ehtiyat fondları – **448 milyon manat**;
- Məqsədli büdcə fondları – **420,5 milyon manat**;
- Valyuta konvertasiyası (manatın xarici valyutalara nisbətə məzənnəsinin dəyişməsi nəticəsində yaranan fərq məbləği) – **4 milyon manat**;
- Sosial-iqtisadi və digər tədbirlər üzrə xərclər – **1 milyard 15,3 milyon manat**.

■ Ehtiyat fondları

Dövlət büdcəsində nəzərdə tutulmayan bir sıra zəruri xərclərin maliyyələşdirilməsi məqsədilə ehtiyat fondlara ayrılan vəsaitin **300 milyon manatı** Azərbaycan Respublikası Prezidentinin ehtiyat fonduna, **148 milyon manatı** dövlət büdcəsinin ehtiyat fonduna yönəldiləcək.

■ Məqsədli büdcə fondları

Ətraf mühitin mühafizəsi üzrə dövlət fondunun gəlirləri və xərcləri bərabər olmaqla **8 milyon manat** məbləğində proqnozlaşdırılıb. Həmin vəsait əsasən təbiətdən istifadəyə görə ödəmələr, ətraf mühitin mühafizəsi haqqında (balıqçılıq istisna olmaqla) qanunvericiliyin pozulmasına görə alınan cərimələr, müsadirə olunan ovçuluq alətlərinin satışından daxilolmalar hesabına formalaşacaq. Fondun vəsaiti ekoloji maarifləndirmə və təhsilə, ətraf mühitin mühafizəsi sahəsində fəaliyyət göstərən dövlət orqanlarının maddi-texniki bazasının yaradılmasına və inkişafına, həmin sahədə çalışan işçilərin maddi təminatının yaxşılaşdırılmasına yönəldiləcək.

Meşələrin qorunub saxlanması və təkrar istehsalı fondunun gəlirləri və xərcləri bərabər olmaqla **18,8 milyon manat** məbləğində nəzərdə tutulub. Həmin vəsait müqavilə ilə istifadəyə verilmiş meşə ehtiyatlarına görə və sair daxilolmalar hesabına formalaşacaq. Fondun vəsaitləri 2025-ci ildə meşə təsərrüfatının idarə edilməsinin maliyyələşdirilməsinə və meşəsalma işlərinə sərf ediləcək.

Mineral xammal bazasının bərpası üzrə dövlət fondunun gəlirləri və xərcləri bərabər olmaqla **1,2 milyon manat** məbləğində proqnozlaşdırılıb. Həmin vəsait mineral-xammal bazasının bərpasına yönəldilmiş ayırmalar, yerin təkinin istifadəyə verilməsinə dair müsabiqə və hərəqlərin keçirilməsindən əldə edilən gəlirlər və digər daxilolmalar hesabına formalaşacaq. Fondun vəsaiti mineral-xammal bazasının bərpası və möhkəmləndirilməsi məqsədilə vahid texniki siyasətin həyata keçirilməsi və aparılan geoloji-kəşfiyyat işlərinin maliyyələşdirilməsinə yönəldiləcək.

Su bioresurslarının artırılması, bərpası və mühafizəsi fondunun gəlirləri və xərcləri bərabər olmaqla **0,3 milyon manat** məbləğində nəzərdə tutulub. Bu vəsait əsasən balıqçılıq haqqında qanunvericiliyin pozulmasına görə alınan cərimələr və kompensasiyalar, balıq və digər su bioresurslarından istifadəyə görə ödəmələr hesabına formalaşacaq. Fondun vəsaiti balıqçılıq su obyektlərində balıq və digər su bioresurslarından səmərəli istifadə edilməsinə, onların mühafizəsinə, süni artırılmasına və bərpasına, balıqçılıq təsərrüfatı meliorasiyası işlərinin aparılmasına və digər su bioresurslarının dövlət monitorinqinin təşkilinə və keçirilməsinə sərf olunacaq.

Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin idarə edilməsi və mühafizəsi üçün yaradılan müvafiq idarələrin xüsusi fondlarının gəlirləri və xərcləri bərabər olmaqla **2,2 milyon manat** məbləğində proqnozlaşdırılıb. Həmin vəsait xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri və obyektləri haqqında qanunvericiliyin pozulmasına görə alınan cərimələr, təbiətdən istifadəyə görə ödəmələr, bu sahədə müsadirə olunmuş məhsulların satışından daxilolmalar hesabına formalaşacaq. Fondun vəsaiti əsasən xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərində çalışan işçilərin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi, xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinə tələb olunan texnoloji qurğuların, cihazların, nəqliyyat vasitələrinin və digər ləvazimatların alınması və məqsədli təyinatına uyğun olan obyektlərin tikintisi və əsaslı təmiri üçün sərf olunacaq.

Nəqliyyat vasitələrinin utilizasiyası fondunun gəlirləri və xərcləri bərabər olmaqla **50 milyon manat** məbləğində proqnozlaşdırılıb. Fondun vəsaiti əsasən yeni istehsal olunmuş yerli nəqliyyat vasitələri utilizasiyaya verilmə barədə təsdiqedicə sənəd təhvil verilməklə satın alınan zaman tətbiq edilən güzəşt məbləğlərinin nəqliyyat vasitələrinin satıcılarına geri ödənilməsi, utilizasiyaya verilmiş nəqliyyat vasitələri üçün birdəfəlik ödənişlərin ödənilməsinə istifadə olunur.

■ Sosial-iqtisadi və digər tədbirlər

Ünvanlı dövlət sosial yardımını alan aztəminatlı ailələrin əmlakının, dövlətə məxsus əmlakın və dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatlara məxsus nəqliyyat vasitələrinin icbari sığortası xərcləri üçün 2025-ci ilin dövlət büdcəsində **28 milyon manat** məbləğində vəsait nəzərdə tutulub.

Dövlət ehtiyatlarının yaradılması üçün **35 milyon manat**, fəvqəladə halların nəticələrinin aradan qaldırılması ilə bağlı xərclər üçün **20 milyon manat** məbləğində vəsait proqnozlaşdırılıb.

Təhlükəsizlik, sosial-iqtisadi və digər tədbirlərin maliyyələşdirilməsinə **629,2 milyon manat** (bu vəsaitin **159 milyon manatı** müdafiə və milli təhlükəsizlik xərçerində nəzərə alınıb) vəsait ayrılacaq.

Yaşayış məntəqələri ilə bağlı zəruri tədbirlərin maliyyələşdirilməsi üçün **50 milyon manat**, xüsusi müdafiə olunan sənədlərin (aksiz markalarının) çap edilməsi üçün **9 milyon manat**, işğaldan azad olunmuş ərazilərdə ödənilmiş kommunal xidmətlərə və məcburi dövlət sosial sığorta haqlarına görə 10 il müddətinə dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına maliyyə yardımının göstərilməsi üçün **35,8 milyon manat**, Azərbaycan Respublikasının maraqlarının beynəlxalq hüquq çərçivəsində qorunması, beynəlxalq məhkəmələrdə təmsil edilməsi və həmin məhkəmənin qərarlarının icrası ilə bağlı xərclərin maliyyə təminatı üçün **39,9 milyon manat**, dövlət təltiflərinin hazırlanması ilə bağlı xərclər üçün **3,5 milyon manat** vəsait nəzərdə tutulub.

2025-ci ilin dövlət büdcəsinin əsas bölmələrə aid edilməyən xərclər bölməsində büdcə təşkilatlarının büdcədən kənar xərcləri üçün **100 milyon manat** məbləğində vəsait proqnozlaşdırılıb.

Yeni büdcə ilində yerli özünüidarəetmə orqanlarının büdcələrinə ayrılacaq vəsait **1 milyon manat** artırılaraq **13,5 milyon manata** çatdırılıb. Bu vəsaitin **7,5 milyon manatı** onların gəlir və xərclərini tənzimləmək məqsədilə dotasiya, **1,6 milyon manatı** subvensiya, **4,4 milyon manatı** isə su təchizatı qurğularının istismarı və onlara xidmətlə bağlı subsidiyalar üçün nəzərdə tutulub.

BEYNƏLXALQ MÜNƏSİBƏTLƏR, BEYNƏLXALQ TƏŞKİLATLARA ÜZVLÜK HAQLARI VƏ DİGƏR XƏRCLƏR

2025-ci ilin dövlət büdcəsində beynəlxalq münasibətlər, xarici yardımlar, Azərbaycan Respublikasının xaricdəki ticarət nümayəndələrinin saxlanması və Azərbaycan Respublikasının həmtəsisçisi olduğu beynəlxalq investisiya və inkişaf fondlarının nizamnamə kapitalında Azərbaycan tərəfinin payı ilə bağlı xərclər **778,4 milyon manat** məbləğində proqnozlaşdırılıb.

Xərc istiqamətləri aşağıdakı kimi qruplaşdırılıb:

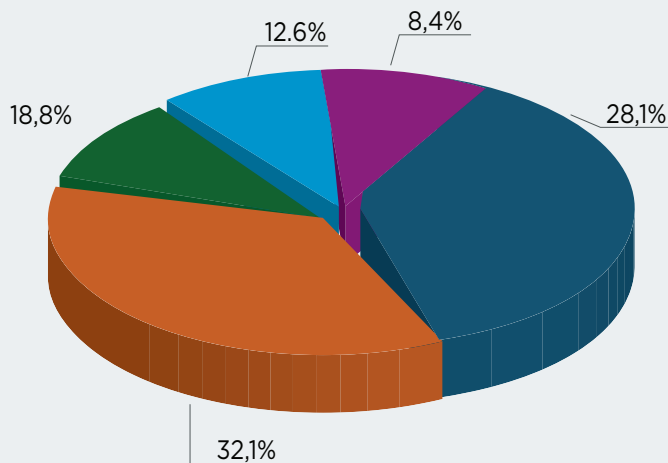
- ✓ Azərbaycan Respublikasının xaricdəki diplomatik nümayəndəlikləri və konsulluqlarının saxlanması xərcləri - **205 milyon manat**;
- ✓ Beynəlxalq və regional təşkilatlara üzvlük haqqı və maliyyə institutlarının (maliyyə-kredit təşkilatlarının) səhm kapitalında iştirak ilə bağlı xərclər - **32,5 milyon manat**;
- ✓ Beynəlxalq fəaliyyət və bu qəbildən olan digər tədbirlərlə bağlı xərclər - **17,2 milyon manat**;
- ✓ Beynəlxalq, ölkə səviyyəli və bu qəbildən olan digər tədbirlərlə bağlı xərclər - **238,1 milyon manat**;
- ✓ Azərbaycan Respublikasının xaricdəki diplomatik nümayəndəliklərinin və konsulluqlarının fəaliyyəti ilə bağlı digər xərclər - **10 milyon manat**;
- ✓ Xarici yardımlar üzrə xərclər - **24,5 milyon manat**;
- ✓ Azərbaycan Respublikasının xaricdəki ticarət nümayəndəliklərinin saxlanması üzrə xərclər - **8 milyon manat**;
- ✓ Azərbaycan Respublikasının həmtəsisçisi olduğu beynəlxalq investisiya və inkişaf fondlarının nizamnamə kapitalında Azərbaycan tərəfinin payı ilə bağlı xərclər - **243,1 milyon manat**.

ƏSASLI XƏRCLƏRİN İSTİQAMƏTLƏRİ

2025-ci il dövlət büdcəsində əsaslı xərclərin maliyyələşdirilməsi üçün **14 milyard 254,1 milyon manat** xərclənəcək. Bu, dövlət büdcəsi xərclərinin 34,4 faizinə bərabərdir.

Əsaslı xərclərin bölgüsü aşağıdakı kimidir:

- İşğaldan azad olunmuş ərazilərdə sosial və infrastruktur layihələrinin maliyyələşdirilməsi;
- Ölkənin müdafiə potensialının gücləndirilməsi və silahlı qüvvələrin maddi-texniki təminatının yaxşılaşdırılması;
- Dövlət əsaslı vəsait qoyuluşu (investisiya) xərcləri;
- Tikinti, bərpa, yenidənqurma, əsaslı təmir və müxtəlif əsaslı alışların həyata keçirilməsi;
- Digər əsaslı xərclər.

İşğaldan azad olunmuş ərazilərə Böyük Qayıdışın təmin edilməsi, şəhər və kəndlərin yenidən qurulması və bərpası, həmin ərazilərdə müasir infrastrukturların yaradılması (elektrik enerjisi, təbii qaz, su, rabitə, yol, təhsil, səhiyyə, mədəniyyət, mənzil-kommunal və digər zəruri infrastrukturların və mədəni-tarixi abidələrin bərpası və yenidən qurulması, yaşayış evlərinin tikintisi və s.) məqsədilə 2025-ci ilin dövlət büdcəsindən **4 milyard manat** vəsait nəzərdə tutulub.

Murovdağ tuneli, 2024-cü il

Ölkənin müdafiə potensialının gücləndirilməsi və silahlı qüvvələrin maddi-texniki təminatının daha da yaxşılaşdırılması məqsədilə dövlət büdcəsinin əsaslı xərclərindən qarşıda duran vəzifələrə və bağlanmış müqavilələrə uyğun olaraq xüsusi müdafiə təyinatlı layihələr və tədbirlərin maliyyə təminatı üçün **4 milyard 580 milyon manat** məbləğində vəsait proqnozlaşdırılır ki, bu da 2024-cü illə müqayisədə **880 milyon manat** və ya 23,8 faiz çoxdur.

2025-ci il dövlət büdcəsində dövlət əsaslı vəsait qoyuluşu (investisiya) xərcləri üçün **2 milyard 685,4 milyon manat** məbləğində vəsait nəzərdə tutulub. Həmin vəsaitin **539,5 milyon manatı** sosial və infrastruktur təyinatlı layihələrin (sosial-mədəni və məişət, inzibati, istehsalat təyinatlı layihələrin, bina və qurğuların, yolların, meliorasiya və su təsərrüfatı obyektlərinin, içməli su təminatı və kanalizasiya sistemlərinin tikintisinə, yenidən qurulmasına, əsaslı təmirinə, qeyri-maliyyə aktivlərinin, o cümlədən əsas vəsaitlərin, tikililərin, yaşayış və qeyri-yaşayış binalarının və s. alınmasına), **1 milyard 100 milyon manatı** “Azərbaycan Respublikasının 2022-2026-cı illərdə sosial-iqtisadi inkişaf Strategiyası”nın layihələrinin maliyyələşdirilməsinə, **150 milyon manatı** “Naxçıvan Muxtar Respublikasının sosial-iqtisadi inkişafına dair 2023-2027-ci illər üçün Dövlət Proqramı”nın icrasına və **895,9 milyon manatı** beynəlxalq kreditor qurumlarının təqdim etdiyi kreditlər hesabına həyata keçirilən sosial və infrastruktur təyinatlı layihələrin maliyyələşdirilməsinə yönəldiləcəkdir.

2025-ci ilin dövlət büdcəsinin əsaslı xərclərdən tikinti, bərpa, yenidənqurma, əsaslı təmir və müxtəlif əsaslı alışların həyata keçirilməsi üçün **1 milyard 808,6 milyon manat** məbləğində vəsait ayrılacaqdır. Həmin vəsait (müdafiə, hüquq mühafizə orqanları və büdcə təşkilatlarının büdcədənkenar vəsaitlər də nəzərə almaqla) digər büdcə və büdcədən maliyyə yardımı alan təşkilatlar tərəfindən həyata keçiriləcək tikinti, bərpa, yenidənqurma, əsaslı təmir işlərinə, həmçinin müxtəlif əsaslı alışların həyata keçirilməsinə sərf ediləcəkdir.

Digər əsaslı xərclər üçün **1 milyard 180,1 milyon manat** vəsait nəzərdə tutulub. Bunun **340 milyon manatı** “Avtomobil Yolları” Məqsədli Büdcə Fonduna, **243,1 milyon manatı** Azərbaycan Respublikasının həmtəsisçisi olduğu beynəlxalq investisiya və inkişaf fondlarının nizamnamə kapitalında Azərbaycan tərəfinin payının maliyyələşdirilməsinə, **597 milyon manatı** İpoteka və Kredit Zəmanət Fondunun nizamnamə kapitalının artırılmasına və digər strateji layihələrdə nizamnamə kapitalının artırılmasına yönəldiləcək.

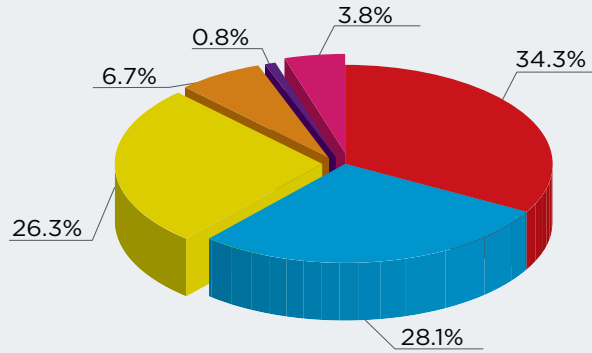

DÖVLƏT BÜDCƏSİNİN YERLİ GƏLİR VƏ XƏRCLƏRİ

2025-ci il dövlət büdcəsi gəlirlərinin tərkib hissəsi olan yerli gəlirlər **793,9 milyon manat**, yerli xərclər **799,2 milyon manat** məbləğində proqnozlaşdırılır.

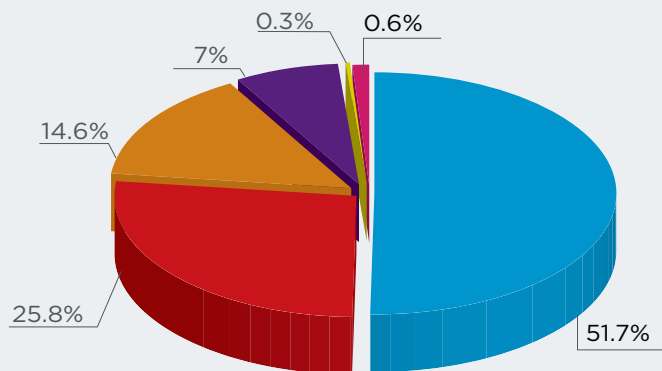
Yerli xərclər aşağıdakı istiqamətə yönəldiləcək:

- Ətraf mühitin mühafizəsi xərcləri (sanitar təmizlik və abadlaşdırılma xidmətləri haqqının ödənilməsi və s.) - **274 milyon manat**;
- İcra hakimiyyəti orqanlarının saxlanması - **225 milyon manat**;
- Mənzil və kommunal təsərrüfatı xərcləri - **210,2 milyon manat**;
- Nəqliyyat və rabitə xərcləri (yolların əsaslı təmiri xərcləri) - **53,6 milyon manat**;
- Mədəniyyət, incəsənət, informasiya, bədən tərbiyəsi, gənclər siyasəti və bu qəbildən olan digər fəaliyyət xərcləri - **6,2 milyon manat**;
- Digər xərclər - **30,3 milyon manat**.

İqtisadi təsnifata uyğun olaraq bölgü belə olacaq:

- Əməyin ödənişi xərcləri - **205,9 milyon manat**;
- İş və xidmətlərin alınması xərcləri - **413,2 milyon manat**;
- Malların satın alınması ilə bağlı xərclər - **5 milyon manat**;
- Qeyri-maliyyə aktivlərinə aid olan xərclər - **117 milyon manat**;
- Subsidiyalar - **55,7 milyon manat**;
- Sosial ödənişlər - **2,4 milyon manat**.

2025-ci ildə Azərbaycan Respublikasının şəhər və rayonlarından 62-si Laçın və Zəngilan rayonları əlavə olunmaqla) xərclərini dövlət büdcəsindən maliyyə yardımı (dotasiya) almadan öz gəlirləri hesabına təmin edəcəklər. Qalan 5 rayona isə yerli gəlir və xərcləri tənzimləmək üçün dövlət büdcəsinin mərkəzləşdirilmiş xərclərindən **5,3 milyon manat** maliyyə yardımı ayrılması nəzərdə tutulur ki, bu da 2024-cü illə müqayisədə **4,3 milyon manat** və ya 44,8 faiz azdır.

DÖVLƏT BÜDCƏSİNİN KƏSİRİ

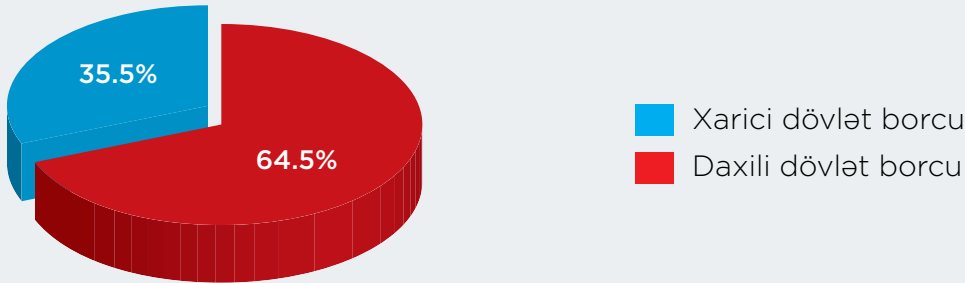
2025-ci il üçün dövlət büdcəsi kəsirinin yuxarı həddi **3 milyard 51,6 milyon manat** məbləğində nəzərdə tutulur ki, bu da 2024-cü illə müqayisədə **302,7 milyon manat** və ya 9 faiz azdır. Dövlət büdcəsi kəsirinin ÜDM-də xüsusi çəkisi 2,4 faiz təşkil edəcək.

Kəsirin maliyyələşdirilməsi özəlləşdirmədən daxilolmalar, daxili və xarici borclanma və 2025-ci il 1 yanvar tarixinə dövlət büdcəsinin vahid xəzinə hesabının və məqsədli büdcə fondlarının sərbəst qalığı hesabına həyata keçiriləcək.

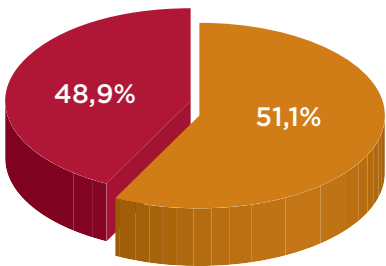

DÖVLƏT BORCU

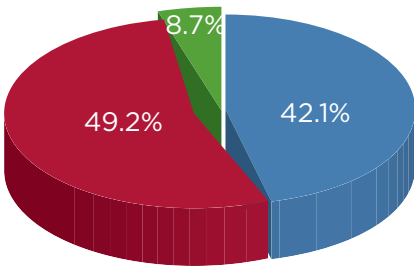
2024-cü il 1 iyul tarixi vəziyyətinə Azərbaycan Respublikasının ümumi dövlət borcunun həcmi **25 milyard 686,1 milyon manata** bərabər olub. Bu, 2024-cü il üzrə proqnozlaşdırılan ÜDM-in 21,2 faizini təşkil edir. Məcmu dövlət borcunun **9 milyard 114,2 milyon manatı** xarici dövlət borcunun, **16 milyard 571,9 milyon manatı** daxili dövlət borcunun payına düşür.

Ölkədə həyata keçirilən iqtisadi islahatların dəstəklənməsi və ayrı-ayrı prioritet layihələrin maliyyələşdirilməsi məqsədilə beynəlxalq maliyyə-bank qurumları və digər kredit təşkilatları ilə imzalanmış müqavilələr əsasında altı ay ərzində istifadə olunmuş kreditlər və həyata keçirilmiş əsas borc ödənişləri, habelə xarici valyuta məzənnələrində baş vermiş dəyişikliklər nəzərə alınmaqla, 2024-cü il 1 iyul tarixinə xarici dövlət borcu **5 milyard 361,3 milyon ABŞ dolları** ekvivalentində və ya ÜDM-in 7,5 faizini təşkil edib. 2024-cü ilin ilk yarısında xarici dövlət borcunun 17 faiz azaldılmasına nail olunub.

Xarici dövlət borc portfelinin **51,1 faizini sabit**, **48,9 faizini** isə **dəyişkən** faiz dərəcəsi ilə olan borclar təşkil edib.

İmzalanmış müqavilələrə uyğun olaraq xarici dövlət borcunun **42,1 faizi 5 ilə qədər** olan müddətdə, **49,2 faizi 5 ildən 10 ilə qədər** olan müddətdə, **8,7 faizi** isə **10 ildən yuxarı** olan müddətdə kreditörlərə qaytarılmalıdır.

Xarici dövlət borcunun 86,8 faizi **ABŞ dollarında**, 6 faizi **avroda**, 3,6 faizi **XBH-da** (Beynəlxalq Valyuta Fondunun Xüsusi Borcalma Hüquqları), 3 faizi **yapon yenində**, 0,6 faizi isə **digər** valyutalarda cəlb olunub.

2024-cü il 1 iyul tarixinə daxili dövlət borcu **16 milyard 571,9 milyon manat** və ya ÜDM-in 13,7 faizini təşkil edib. 2024-ci ilin əvvəli ilə müqayisədə daxili dövlət borcu 4,4 faiz artıb. Daxili dövlət borcunun **7 milyard 280,7 milyon manatını** dövlət qiymətli kağızları üzrə qalıq borc, **9 milyard 291,2 milyon manatını** isə “Aqrarkredit” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin Mərkəzi Bank qarşısında dövlət zəmanətli borcu üzrə hökumətin üzərinə götürdüyü öhdəliklər təşkil edir.

Dövlət qiymətli kağızlarının 19,5 faizi 1 illik, 67 faizi 2 və 3 illik, 13,5 faizi isə 5 il və daha artıq müddətli dövlət qiymətli kağızlarının payına düşür.

Dövlət borclarına xidmətə nə qədər vəsait ayrılıb?

2024-cü ilin 6 ayı ərzində vaxtı çatmış öhdəliklərin təmin edilməsi məqsədilə **3 milyard 186,1 milyon manat** məbləğində vəsait sərf olunub. Bu vəsaitin **2 milyard 190,6 milyon manatını** xarici dövlət borcuna xidmət xərcləri (əsas borc üzrə **1 milyard 940,3 milyon manat** və faiz borcu üzrə **250,2 milyon manat**), **995,6 milyon manatı** daxili dövlət borcuna xidmət xərclərinin (əsas borc üzrə **825,5 milyon manat** və faiz borcu üzrə **170,1 milyon manat**) payına düşür.

Yuxarıda qeyd olunan **3 milyard 186,1 milyon manatlıq** öhdəliyin icrası üçün xərclənən vəsaitin **1 milyard 270,3 milyon manatı** dövlət büdcəsinin dövlət borcuna xidmət xərcləri, **1 milyard 915,8 milyon manatı** daxili maliyyə bazarında emissiya olunan dövlət istiqrazlarından əldə edilmiş vəsait hesabına təmin olunub.

2025-ci il dövlət büdcəsində dövlət borclarına xidmətlə bağlı **2 milyard 399,6 milyon manat** məbləğində xərc vəsaiti proqnozlaşdırılıb. Həmin xərclərin **1 milyard 441,6 milyon manatını** xarici dövlət borcu üzrə xərclər, **958 milyon manatını** isə daxili dövlət borcu üzrə xərclər təşkil edir.

2025

Dövlət istiqrazları portfelinin 2025-ci il ərzində vaxtı çatacaq əsas borc ödənişlərinin yeni-dən maliyyələşdirilməsi və dövlət büdcəsi kəsirinin bir qisminin bağlanması daxili bazarda dövlət istiqrazlarının yerləşdirilməsi proqramı hesabına cəlb olunması nəzərdə tutulur.

2025-ci ilin dövlət büdcəsində xarici dövlət borcuna xidmət üçün nəzərdə tutulan **1 milyard 441,6 milyon manat** məbləğində vəsaitin **1 milyard 258,9 milyon manatı** hökumət tərəfindən beynəlxalq maliyyə-kredit qurumlarından birbaşa cəlb edilmiş kreditlər üzrə, **182,7 milyon manatı** isə bir sıra dövlət müəssisələrinin ("Azərbaycan Dəmir Yolları" QSC, "Azərnerji" ASC) əvəzinə ödənilməsi proqnozlaşdırılır.

Azərbaycan Respublikasının 2025-ci il üzrə xarici dövlət borclanmasının yuxarı həddi **3,5 milyard manat**, daxili dövlət borclanmasının yuxarı həddi **2 milyard manat** və il ərzində veriləcək dövlət zəmanətlərinin məbləğinin yuxarı həddi **2 milyard manat** məbləğində nəzərdə tutulur.

2024-cü ilin 1 iyul tarixinə "Dövlət borcu və zəmanəti üzrə öhdəliklərin Təminat Fondu"nun qalığı **777 milyon manat** və **250 milyon ABŞ dolları** təşkil edib.

YAŞIL BÜDCƏ

Hazırda iqlim dəyişmələri ilə mübarizə istiqamətində həm institusional, həm də qanunvericilik sahəsində bir sıra mühüm tədbirlər həyata keçirilməkdədir. Dövlət maliyyəsinin iqlim dəyişikliyinə həssaslığının artırılması, iqlimə həssas büdcənin tətbiqi iqlimlə bağlı dövlət xərclərinin müəyyən edilməsinə, monitoring və qiymətləndirilmənin aparılmasına, əsaslı büdcə qərarlarının verilməsinə imkan yaradır.

Ölkə ərazisində meşələrin bərpası, yeni meşə zolaqlarının salınması və onlara xidmət, şəhər və rayon ərazilərində sanitar-təmizlik işlərinin aparılması, park və meydanların abadlaşdırılması və yenidən qurulması üçün 2025-ci ilin dövlət büdcəsindən ətraf mühitin mühafizəsi xərclərinə **414,2 milyon manat** ayrılacaq. Bu, 2024-cü ilə nisbətən **37,3 milyon manat** çoxdur.

İqlim dəyişikliyi ilə mübarizə və ətraf mühitin mühafizəsi istiqamətlərində büdcə islahatlarına başlanılmış, "Ətraf mühitin mühafizəsi" və "Kənd təsərrüfatı" sektorları, ekoloji profilli məqsədli büdcə fondları və "2022-2026-cı illər üzrə sosial-iqtisadi inkişaf Strategiyası" çərçivəsində yaşıl büdcə üzrə xərclərin işarələnməsi aparılmış və 2025-ci ildə bu istiqamət üzrə **1,5 milyard manat** vəsait nəzərdə tutulub. Bu məbləğin **1,2 milyard manatı** iqlim dəyişikliyi üzrə adaptasiya və mitiqasiya tədbirlərinə, **342 milyon manatı** isə ətraf mühitin mühafizəsi tədbirlərinə yönəldiləcək.

Yaşıl büdcə (Green Budget) ekoloji davamlılıq və ətraf mühitin qorunması prinsiplərini nəzərə alan dövlət maliyyə idarəetmə yanaşmasıdır. Bu konsepsiya, hökumətlərin büdcə planlama və xərcləmə prosesində ətraf mühitə təsirləri qiymətləndirməyi və "yaşıl iqtisadiyyat" məqsədlərinə uyğun maliyyə ayırmalarını təmin etməyi hədəfləyir.

Strategiyada, həmçinin ekoloji təmiz və iqtisadi cəhətdən səmərəli bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadəni genişləndirilməklə “yaşıl enerji zonası” konsepsiyasının tətbiq ediləcəyi qeyd olunub. Dövlət-özəl tərəfdaşlığı əsasında Səudiyyə Ərəbistanı Krallığının “ACWA Power” şirkəti ilə 240 MVt gücündə “Xızı-Abşeron” Külək Elektrik Stansiyasının və Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin “Masdar” şirkəti ilə 230 MVt gücündə “Qaradağ” Günəş Elektrik Stansiyasının tikintisi üzrə müqavilələr imzalanmış və stansiyaların ötürücü şəbəkəyə qoşulması üçün 2022-2023-cü illərdə dövlət büdcəsinin dövlət əsaslı vəsait qoyuluşu xərclərindən **56,8 milyon manat** məbləğində vəsait ödənilib.

2021-ci il 3 iyun tarixində Energetika Nazirliyi ilə BP şirkəti arasında imzalanmış müqaviləyə əsasən, Cəbrayıl rayonu ərazisində 240 MVt gücündə “Şəfəq” günəş elektrik stansiyasının inşası üzrə Azərbaycan tərəfinin payı **102 milyon manat** təşkil edir. Həmin vəsaitin bugünədək **47 milyon manat** hissəsi “Azərenerji” Açıq Səhmdar Cəmiyyətinə ayrılıb. Eləcə də, Cəbrayıl rayonu ərazisində, Araz çayı üzərində “Xudafərin” və “Qız qalası” hidroqovşaqlarının və su elektrik stansiyalarının tikintisi işləri üçün bugünədək dövlət büdcəsindən **43,05 milyon manat** ayrılıb.

Energetika Nazirliyi ilə “Masdar” şirkəti arasında 2022-ci il 4 iyun tarixində imzalanmış müqaviləyə əsasən 1 QVt gücündə tikiləcək külək və günəş elektrik stansiyalarının elektrikötürücü şəbəkəyə inteqrasiyası tədbirləri üzrə 2025-ci ilin dövlət büdcəsindən **50 milyon manat** məbləğində vəsait “Azərenerji” ASC-yə ayrılıb.

Görülən işlərin davamı olaraq, iqlim dəyişmələrinə qarşı qlobal mübarizədə beynəlxalq həmrəyliyin gücləndirilməsi məqsədilə ölkəmizdə 2024-cü ilin “Yaşıl dünya naminə həmrəlik ili” elan edilməsi Azərbaycanda iqlim dəyişikliklərinin mitiqasiyası və onlara adaptasiyanın prioritet istiqamətlərdən biri olmasının əyani sübutudur.

Ölkəmizin 2024-cü ildə BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyasına (COP29) ev sahibliyi etməsi də iqlim dəyişikliklərinə qarşı mübarizə ilə əlaqədar həyata keçiriləcək qlobal səylərə mühüm töhfə verməyə xidmət edir.

